

IZVJEŠTAJI RADNIH GRUPA

1. BIBLIJSKO–DOGMATSKA RADNA GRUPA

Voditelji dr Jerko Fućak i dr Adalbert Rebić. Sudionika 15–20.

U radnoj grupi bilo je nekoliko tema o kojima se raspravljalo. Najvažnije mjesto je svakako uzela tema transspustancijacije. Bili su prodiskutirani temeljni pojmovi kao transfinalizacija i transsignifikacija i pokušalo se protumačiti što se pod tim pojmovima misli.

Druga vrlo važna tema oko koje su sudionici kružili bila je euharistija kao „gozba”. Ukazano je na neke nedostatke u našoj liturgiji u odnosu na gozbenost euharistije. U diskusiji su izneseni mnogi primjeri iz života Isusova. Iznašan je egzistencijalni način pristupa Isusova ljudima i njihovim problemima.

Sudionici su se dugo zadržali na temi same mise: kako misu protumačiti, približiti narodu, da bi on imao duhovne koristi od mise. Narod očito nije dosta samo pozivati na misu, nego misu kao euharistijsku gozbu treba tako oblikovati da ga ona privuče, da mu približi Krista, da ga dapače sjedini s Kristom, da ukratko bude uistinu izvor i vrhunac njegova duhovna života.

U kontekstu tog posljednjeg pitanja bila su dodirnuti i mnoga sasvim praktična pitanja kao npr. stipendij mise, zašto tolike mise s tako malo sudionika, čašćenje euharistije izvan mise (izvan euharistije) itd.

2. EUHARISTIJA I DUHOVNOST

Voditelj dr Jakov Mamić, karmelićanin. Sudionika od 18 do 36.

Nakon kraćeg upoznavanja prešli smo na dogovor o tematici naših susreta. Odmah smo se složili kako ćemo iskoristiti preostala dva susreta: jedan na razglabanje duhovnosti koja proizlazi iz euharistije, a drugi slavljenju Euharistije.

Prvi susret voditelj je iskoristio da bi sudionicima radne grupe priopćio neke važnije dimenzije euharistijske duhovnosti.

Polazeći od *trojstvenog* značaja euharistije, voditelj je naglasio kako je u duhovnoj svijesti, bilo pri slavlju euharistije bilo u življenju, važno imati teocentričnu, kristološku i pneumatološku dimenziju euharistije.

Polazeći od toga da je euharistija *čin Crkve*, važno je u duhu oživotvoriti tu eklezijalnu dimenziju euharistije. U tom vidu euharistija krije u sebi i sakramentalnu stvarnost Crkve i njezinu društvenu spasenjsku ulogu. Što se tiče samog slavljenja euharistije, a vodeći računa o toj eklezijalnoj dimenziji, rečeno je kako unaprijed određeni slijed slavljenja euharistije ne ruši stvaralaštvo Božjeg naroda, nego ga upravo potiče.

Polazeći od *konstitutivnih* sastavnica euharistije, euharistijska duhovnost ima biblijski, otajstveni i osobni, mada u isto vrijeme i zajedničarski značaj. Rečeno je kako Božja Riječ daje teološki smisao cijelom euharistijskom slavlju, kako se duhovno iskustvo oblikuje kroz otajstvo sakramenta i liturgijskih znakova, kako je osobno iskustvo u euharistiji neophodno i doprinosi bogatstvu zajedničarskog (eklezijalnog) iskustva.

Polazeći od nutarnjeg *dinamizma* euharistije, rečeno je da ona ide za tim da u vjerniku izazove i oblikuje misionarsku i eshatološku dimenziju duhovnosti: Ecclesia postaje Epiphania kroz euharistijsko slavlje. Eshatološka dimenzija očituje se u težnji euharistije za punim ostvarenjem, te stoga ona oživljuje „...blaženu nadu...”

U drugom radnom susretu suočili smo se sa temom: iskustvo euharistije kao molitve. Ovdje nabacujem neke od misli koje su izrekli sudionici. Pošlo se od pitanja: Kako ući u iskustvo euharistije i Boga kroz molitvu? Rečeno je da bi bilo potrebno analizirati i sadržaj i stavove Isusa molitelja, Marije i Crkve. Zapaženo je kako molitelj stoji pred Bogom sa svom svojom poviješću. Stoga je molitva uvijek izričaj situacije dotičnog čovjeka.

Drugi važan naglasak stavljen je na ulogu Duha Svetoga u molitvi: ne može se moliti nego Duhom Svetim. Stoga valja oblikovati molitve silom Duha Svetoga. Zbog toga je potrebno moliti tako da Duh Sveti u nama može moliti: radi se o potrebi šutnje, slušanja i prihvaćanja odgovora koji nam Duh daje. Jedan je sudionik posvjedočio kako Bog uvijek govori i, upotrijebivši riječi Majke Terezije, reče kako Bog nikada nije neplodan. Neplodnost dolazi od nas. No, da bismo čuli Boga, potrebno je željeti Boga, jer inače će proći mimo nas.

Drugo važno pitanje bilo je: kako sebe predati Bogu?

Sudionik je izričito zahtijevao da se izbjegava fraziranje i to nas je sve stavilo u stanje istinskog traženja. U tom traženju pala su tri odgovora koja se svakako upotpunjuju i čine cjelinu:

- predati se znači željeti apsorbirati Krista, poistovjetiti se s njim, prepustiti mu se. To naravno ne isključuje trenutke suše, ali tada znamo da Bog – Duh u meni govori Ocu.
- predati se znači biti raspoloživ volji pretpostavljenih, jer Bog je tamo kamo smo poslani;
- predati se znači odgovarati na pitanje: „Petre, ljubiš li me?”

Razgovor je trebao proslijediti produbljenjem gore navedenog pitanja kroz njegovu konkretizaciju: što za mene znači predanje sada, ovoga časa?

Treći radni susret posvetili smo euharistijskom slavlju. Time smo htjeli oživotvoriti ono što smo govorili i predlagali u dva prošla susreta. Slavili smo i držim da je Bog govorio i da smo ga slušali.

Neke opaske na Tjedan:

- premalo se vremena posvetilo euharistiji
- vrijeme nepogodno za euharistijsko slavlje
- predavanja su se produžavala i ostalo je vrlo malo ili ništa vremena za dolično pripremanje slavlja euharistije.

3. SOCIOLOŠKI ASPEKTI I EUHARISTIJA

Voditelj grupe je bio dr Vjekoslav Bajsić. Sudionika je bilo od 12 do 18. Zapisnik je sastavio i pročitao fra Franjo Zelenika.

Čovjek je bitno društveno biće pa je odmah istaknuto zajedništvo kao preduvjet za dobru euharistiju. Nastalo je vrlo značajno pitanje: da li se zajedništvo stvara baš u euharistiji ili je zajedništvo i izvan euharistije jedan od bitnih preduvjeta zajedništva u euharistiji?

Postoje mnoge zapreke zajedništvu među ljudima:

1. Misa kao djelo svećenika i vjernika tek je u zadnje vrijeme jasno istaknuta. Probuditi taj osjećaj jest zadatak na kojemu moramo raditi.

2. Ljudi se nigdje ne vole aktivno okupljati, pa to nije poteškoća samo u Crkvi nego i drugdje izvan Crkve.

3. Ljude je prilično lako aktivirati na planu zajedničkih sakupljanja (npr. novac za gradnju, za uzdržavanje Crkve i slično).

4. Prihvatanje čovjeka kao brata što je Kristova zapovijed ljude nekako ne obvezuje. S time je u vezi i smisao grijeha.

5. Crkva i njezino naučavanje u prošlosti prouzročila je da ljudi samo jedanput idu na pričest i to o Uskrsu. Treba naglašavati potrebu blagovanja euharistijskog kruha i na tome raditi.

6. U mnogo primjera istaknut je problem straha kod vjernika. Danas se nekako u društvu poistovjećuje vjernik i neprijatelj pa se onda vjernici povlače u pasivu.

7. Čovjek živi u ovoj društvenoj zajednici ali nikad nema prilike čuti nešto o euharistiji i preko javnih sredstava društvenog pripovijanja. Da li bi se na tom planu moglo nešto učiniti?

8. Mi vodimo statistiku vjernika samo prema krštenju, ali ne i prema aktivnom zalaganju. Kad bismo pravili statistike prema aktivnom zalaganju vjernika, loše bismo prošli.

9. Krist je izvrstan primjer kako okupljati prijatelje, stvarati među njima mir, prihvaćati drugoga kao svog brata, stvarati zajednicu u kojoj svatko ima svoje mjesto. Krist na svakoga računa...

4. EUHARISTIJA U KATEHEZI I U PASTORALU

Voditelji radne grupe bili su Danijel Labaš, župnik sv. Blaža (Zagreb) i Bono Zvonimir Šagi (provincijal franjevac kapucina, Zagreb-Varaždin). Zapisnik je sastavio Slavko Bulaja. Sudionika od 13 do 19.

Nakon kratkog međusobnog upoznavanja sudionika u grupi se razvio spontan i živ razgovor. Vođen je uglavnom u vezi s predavanjima koja su do toga časa bila održana. Ovo je karakteriziralo rad grupe od početka do kraja.

Prva misao na kojoj smo se u grupi zaustavili bila je: obredna gozba u Židova. Istaknuto je da je ona odigrala u životu obitelji tog naroda vrlo važnu ulogu: učinila je kompaktnom židovsku obitelj i narod. Paralelno s time zaključeno je da bi tu funkciju trebala imati i euharistijska gozba u životu Crkve, novog Izraela. Uočena je kroz razgovor, u nekom smislu, bitna razlika između židovskih obrednih gozbi i euharistije. Naime, u Židova je ona postala tradicijom i vezala ih je međusobno na rodbinsko-narodnom planu, dok euharistija treba biti aktualiziranje prošlosti i budućnosti u sadašnjosti te povezivati ljude na planu vjere u katoličkom tj. općem smislu.

Polazeći od koncilske misli, euharistija je izvor i cilj kršćanskog života. U diskusiji se osjetila teškoća kako učinkovito slaviti euharistiju s mnogima od naših vjernika koji nisu za nju pripravnici, niti mi imamo načina za nju ih pripremiti? U vezi s time rečeno je više toga:

- 1) Naša dosadašnja katehizacija nije naglašeno i planski vodila k euharistiji i u euharistiju. Kateheza je često bila sebi svrhom: naučiti djecu da znadu odgovoriti na pitanja o vjerskim istinama. Po tome se vrednovao i katehizant kao vjernik i svećenik kao kateheta. To je racionalan pristup vjeri i može se nazvati indoctrinacijom.
- 2) Okupljali smo vjernike i na molitvene sastanke u kojima euharistija nije bila ni predviđena a kamoli središte molitvenog događanja.
- 3) Euharistija daje kršćansko obilježje skupu i ona bi iznova trebala postati ono što je nekoć bila: znak identifikacije među vjernicima. Na euharistiji se Crkva mora doživljavati kao Crkva tj. zajednica Božjega naroda i ljubljenih sinova Božjih.
- 4) Da bi se to zbililo, treba prijeći na drugi kolosijek, usmjeriti naime, katehezu i čitav pastoralni rad prema euharistiji. U tom smislu trebalo bi urediti i katekizme. Moralo bi se u razdoblju inicijacije zainteresirati katehizante za zajednicu s kojom će doskora u punijem smislu slaviti euharistijsku gozbu. Isto tako valja odraslu zajednicu vjernika pripremiti na prihvataj novoiniciranih kršćana. Pri čitavom poslu katehizacije nužno je voditi računa o psihofizičkim fazama razvoja katehiziranih i čuvati se simplificiranih pojmova o istinama naše vjere jer bi oni mogli biti u daljnjim fazama života presudni po vjeru pojedinaca.
- 5) U našim katehezama treba pomaknuti naglasak na to da je euharistija gozba, ono na što nas Isus poziva i da je ona par excellens žrtveni i molitveni čin Crkve.

6) Treba kratko i pripravljeno, kako to predviđaju i dopuštaju liturgijski propisi, vjernike uvoditi u pojedine čine iz obreda sv. mise.

U grupi je uočena velika teškoća u ovakvom radu na katehizaciji i u pastoralu uopće, i to zbog odsutnosti zanimanja za vjeru, zbog odsutnosti religiozne kulture u tradicionalnom i suvremenom smislu (za vjernike je često naš rječnik sasvim nerazumljiv!), i u dnu svega zbog transformacije obitelji i društva. Govoreći o tim teškoćama, naglašeno je da tu transformaciju društva ne možemo zaustaviti. U njoj se jednostavno treba snalaziti i otkrivati načine kako potaći na vjeru i o vjeri informirati osobe koje to nisu primile na tradicionalan način u svojim obiteljima. Rečeno je da su neizostavni osobni kontakti s takvim osobama, koji bi u njima mogli probuditi zanimanje za vjeru koju im jasno, u susretima treba svjedočiti, te da ih je potrebno postupno uvoditi u zajednicu vjernika.

U razgovoru o euharistiji i Duhu Svetom u grupi se osjetila potreba naglasiti trinitarnu dimenziju objave našega Boga i njegova djelovanja u vremenu i povijesti, pa tako dosljedno i u činu euharistije.

U grupi je došla najjače do izražaja raznovrsnost mišljenja i iskustva kad smo došli na temu malih i velikih zajednica. Od samog početka razgovora o toj temi osjetio se problem pojma zajednice i određivanja smisla radu po malim zajednicama (vikendi, kursiljo...). I u idealno zamišljenim i ostvarenim malim zajednicama ostaje problem kako ih tretirati: da li kao stalne ili privremene zajednice. Mišljenja su bila podijeljena. Daljnji je problem kod uzorno ostvarenih malih zajednica: kako će se članovi tih zajednica uklopiti u širu zajednicu vjernika? Hoće li se oni znati uključiti u nju nenametljivo i bez štete po sebe i druge ili pak ne? To je razlog koji je neke u grupi učinio rezerviranima prema malim grupama. Međutim, i oni koji su za male grupe imaju za to ozbiljne razloge. To su pozitivna iskustva u radu s njima i potreba za stvaranjem kvasca za obnovu naših širih vjerskih zajednica. Prvi na to odgovaraju da se zdravo oblikovanje pojedinaca i obitelji stvara u kompletiranoj euharistijskoj zajednici, i da se na tom putu treba očekivati zdravo oblikovanje čitavih zajednica u duhu Kristovu.

5. LITURGIJSKA SLAVLJA EUHARISTIJE

Voditelji dr Bernardin Škunca, dr Anton Tamarut i dr Vladimir Zagorac. Sudionika oko 25. O radu izvjestio Jozo Milanović (Sarajevo).

Nakon što su se prisutni upoznali, počela je diskusija. Jedno od prvih pitanja bilo je da li služiti misu pred mrtvima. Na to je pitanje odgovoreno da je Krist veza živih i mrtvih i da je misa nad pokojnikom zgodna prilika da se Riječ Božja uputi onima koji prate pokojnika na zadnje počivalište. Benvin je u tom kontekstu naglasio da treba paziti na hijerarhiju vrednota. Dr Tamarut je rekao da ljude treba odgajati da shvate da je misa nad pokojnikom doista nešto bolje.

Drugo je pitanje bilo pitanje stipendija.

Treći krug tema bio je posvećen pojmu transsupstancijacije. Pojam transsupstancijacije razložio je dr Šime Šipić. Taj pojam na Tridentinumu nije uzet u

istom smislu koji je imao ranije, tj. u srednjem vijeku. Danas postoje neke poteškoće oko tog pojma. Supstancija danas ima drugo značenje nego na Tridentinumu. Pavao VI. je u pravu kad naglašava da treba čuvati pojam transsupstancijacije, iako se on može drugim pojmovima tumačiti (kao pojmovima transsignifikacije i transfinalizacije). Očito se danas traži novi termin koji bi izrekao ono što izriče transsupstancijacija – reče Tamarut – ali on još nije nađen. Na kraju su se složili da je važnije živjeti s Kristom nego mudrovati. Isusa treba shvatiti kao osobu a ne toliko kao meso, tijelo.

Govorilo se i o tome kako pomoći ljudima da susretnu Krista. Čulo se pitanje zašto pričesnici nisu bolji od nekršćana.

Naposljetku se na trećoj sjednici mnogo raspravljalo o organiziranju mise: o ulozi koju ima svećenik, đakon, čitač (akolit) i laici. Neki su naglasili da se za nedjeljno euharistijsko slavlje treba posebno pripremiti, svakako više nego u tjednu. Raspravljalo se mnogo o čitačima. Zagorac je podsjetio da se prije nekoliko godina u Zagrebu organizirao tečaj za čitače, ali samo za laike, u sjemeništu to nije imalo odjeka. Govorilo se i o molitvi vjernika. Nju treba posebno dobro organizirati. Govorilo se i o tome kako bi svaki puta trebalo pričestiti ljude od hostija posvećenih u određenoj misi.